

РЕПУБЛИКА СРПСКА
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЈЕТЕ И КУЛТУРЕ
РЕПУБЛИЧКИ ПЕДАГОШКИ ЗАВОД

Милоша Обилића 39 Бањалука, Тел/Факс 051/430-110, 051/430-100; e-mail: pedagoski.zavod@rpz-rs.org www.rpz-rs.org

Број: 07/2.01/03-614-3 /21
Датум: 15.02.2021. године

СТРУЧНО УПУТСТВО

**о организовању такмичења и смотри ученика основних и средњих школа
Републике Српске**

школска 2020/21. година

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Овим упутством уређује се циљ, задаци, врсте и нивои, организација и пропозиције такмичења и смотри ученика основних и средњих школа, вредновање постигнућа ученика и награђивање, финансирање, праћење и извјештавање о такмичењима и смотрама одржаним у Републици Српској.

Такмичење је ваннаставна активност која се организује у циљу вредновања и рангирања знања, умијећа и способности ученика из предмета, односно области предмета.

Смотра је ваннаставна активност која се организује у циљу представљања, односно вредновања и рангирања способности, умијећа и вјештина из предмета, области предмета и активности.

Календар такмичења и смотри објављује се на интернет страници Републичког педагошког завода Републике Српске у року од 15 дана након што га одобри Министарство просвјете и културе. Календаром такмичења ученика основних и средњих школа утврђени су разреди, предмети и подручја из којих се такмиче ученици на поједином нивоу такмичења.

Такмичења и смотре се организују без котизације учесника.

II. ЦИЉ И ЗАДАЦИ

Циљ такмичења и смотри јесте афирмација образовно-васпитног рада, постигнућа ученика и подизање квалитета образовања.

Задаци такмичења су:

- а) вредновање нивоа стечених знања, умијећа, вјештина и способности ученика;
- б) рангирање нивоа постигнућа ученика.

Задаци смотре су:

- а) јавно представљање способности, склоности, умијећа, знања и вјештина ученика;
- б) вредновање и рангирање нивоа постигнућа ученика.

III. НИВОИ ТАКМИЧЕЊА И СМОТРИ И ЊИХОВА ОРГАНИЗАЦИЈА

Ученици из Републике Српске могу да учествују на такмичењима која се организују у Републици Српској на сљедећим нивоима:

1. Такмичења ученика основних школа у Републици Српској

- **Школска** такмичења, која организују и проводе стручни активи наставника одређеног предмета у школи,
- **Општинска** такмичења, која организују и проводе активи директора у сарадњи са школом домаћином такмичења,
- **Регионална** такмичења, која организује и проводи Републички педагошки завод и активи директора,

- **Републичка** такмичења, која организује и проводи Републички педагошки завод и републичко удружење наставника одређеног предмета, уколико постоји.

2. Такмичења ученика средњих школа у Републици Српској

- **Школска** такмичења, која организују и проводе стручни активи наставника одређеног предмета или струке у школи,
- **Регионална** такмичења, која организује и проводи Републички педагошки завод, активи директора и подружнице удружења наставника одређеног предмета, уколико постоје,
- **Републичка** такмичења, која организује и проводи Републички педагошки завод и републичко удружење наставника одређеног предмета, уколико постоји.

Сва горе наведена такмичења, у складу са одлуком организатора такмичења, која је условљена тренутном епидемиолошком ситуацијом у општини, регији или Републици, могу бити реализована на један од два начина:

1. у просторијама школе која је одређена као домаћин такмичења, у тзв. редовној процедури поштујући епидемиолошке препоруке.
2. у више такмичарских центара тј. школа (сваки ученик рјешава задатке у својој школи) тј. на даљину или онлајн.

Сви запослени и ученици основних и средњих школа на територији Републике Српске, који учествују на такмичењу или смотри, дужни су да се придржавају одредби Стручног упутства и епидемиолошких мјера које важе у току одржавања такмичења и смотри.

IV. УЧЕСНИЦИ ТАКМИЧЕЊА И БРОЈ УЧЕСНИКА

УЧЕНИЦИ

Право учешћа на такмичењима имају сви редовни ученици основних и средњих школа који се школују у Републици Српској. Ученици могу учествовати на такмичењима појединачно или као чланови екипе. Један ученик се може такмичити, као појединац или члан екипе, у више дисциплина. Учествовање ученика на такмичењима је добровољно.

Ученици који су страни држављани, а пребивају и школују се у Републици Српској, имају право учествовања на школским, општинским, регионалним и републичким такмичењима под истим условима као и остали ученици.

Да би ученик учествовао на вишем нивоу такмичења, мора да учествује на претходном нивоу и да постигне одговарајући резултат.

Број такмичара на појединим такмичењима одређује организатор такмичења на слjedeћи начин:

Школско такмичење

- Број учесника такмичења или смотре по разредима и укупан број одређује актив наставника одређеног предмета или струке у школи који организује такмичење.

Општинско такмичење

- На општински ниво такмичења основне школе које имају до три одјељења једног разреда пријављују школи домаћину једног ученика (побједника школског такмичења), а остале школе два ученика, уколико се актив директора не договори другачије (о чему писаним путем обавјештавају РПЗ).
- Уколико на територији неке општине постоји само једна основна школа, ученици те школе обезбјеђују пласман на регионално такмичење израдом задатака за општинско такмичења или се могу такмичити са ученицима из сусједних општина (о чему школе писаним путем обавјештавају РПЗ), а такво такмичење се третира као општинско такмичење.

Регионално такмичење

а) Такмичења на нивоу Републике Српске

- на регионално такмичење основне школе пријављују првопласираног ученика на општинском такмичењу, а остале позива Републички педагошки завод у складу са постигнутим резултатима. Листу такмичара објављује Републички педагошки завод у року од седам дана од дана пријема резултата општинских такмичења;
- на регионално такмичење из предмета који немају општинско такмичење, основне школе могу да пријаве до три ученика који су на школском такмичењу освојили неко од 1. до 3. мјеста;
- када се не организују регионална такмичења, ученици средње школе који су на школском такмичењу, из предмета или предметне области, освојили прво и друго мјесто биће позвани на републичко такмичење;
- број екипа које учествују на екипном такмичењу се одређује према пропозицијама и у складу са системом такмичења.

б) Такмичења на међународном нивоу

- на регионално такмичење основних школа ученике позива Републички педагошки завод у складу са постигнутим резултатима на општинском такмичењу. Листу такмичара објављује Републички педагошки завод у року од седам дана од дана пријема резултата општинских такмичења.
- на регионални ниво такмичења средње школе које имају до три одјељења по разреду могу да пријаве до три ученика који су на школском такмичењу освојили од 1. до 3. мјеста. Школе са више од три одјељења по разреду могу да пријаве максимално шест ученика тако што ће за свака наредна два одјељења пријавити још једног ученика док се не достигне максималан број.

Републичко такмичење

- на републичко такмичење директно се пласирају ученици који су на регионалном такмичењу освојили прво мјесто, а остале позива Републички педагошки завод у складу са постигнутим резултатима;
- у случајевима када се не организују регионална такмичења, ученици средње школе који су на школском такмичењу, из предмета или предметне области, освојили прво и друго мјесто биће позвани на републичко такмичење;
- број екипа које учествују на екипном такмичењу се одређује према пропозицијама и у складу са системом такмичења;
- Републички педагошки завод ће објавити листу такмичара који се позивају на републичко такмичење у року од седам дана од дана пријема резултата регионалних такмичења.

НАСТАВНИЦИ

Ученик(ци) не може доћи на такмичење без пратње наставника (ментора). Наставник је обавезан пратилац ученика на такмичењу, односно ученик(ца) не може доћи на такмичење без наставника (ментора/пратиоца). Директор школе именује једног наставника (ментора) неовисно о том колико ученика из школе се пласирало за дато такмичење (један, два, три); уколико из неког разлога предметни наставник (ментор) не присуствује такмичењу, директор школе именује неког другог наставника (пратиоца). Уз пријаву ученика/такмичара школи домаћину је потребно извршити и пријаву предметног наставника/наставника пратиоца, са електронском адресом наставника или школе из које је такмичар, најкасније три дана прије дана такмичења. На основу података о предметним наставницима школа домаћин формира комисије.

Обавезе наставника/пратиоца су да:

- брину за ученике за вријеме путовања и у току такмичења;
- учествује у раду такмичарских комисија уколико је наставник предмета или предметног подручја из којег је такмичење;
- учествује на предавањима и радионицама које се одржавају за вријеме такмичења у складу са програмом стручног усавршавања наставника уколико је наставник предмета или предметног подручја из којег је такмичење.

V. ПРОПОЗИЦИЈЕ ТАКМИЧЕЊА И СМОТРИ

У Програму сваког нивоа такмичења прописују се:

- вријеме почетка и завршетка рада ученика на рјешавању такмичарских задатака,
- распоред простора и опреме за такмичење, у договору са школом домаћином такмичења,

- помоћна средства, опрема, прибор, инструменти и сл. којима се такмичари могу користити за вријеме рада,
- дежурни наставници за надзирање рада ученика,
- вријеме за приговор, након објаве прелиминарних резултата и прикупљених евентуалних приговора,
- рок у којем школа треба да изврши пријаву ученика такмичара, са подацима о ученицима и њиховим менторима (обавезна мејл адреса за менторе), а школа из које ученици, из било којих разлога, неће доћи на такмичење, дужна је о томе обавијестити школу домаћина такмичења најкасније дан прије почетка самог такмичења,
- комисије за провођење такмичења у школи домаћину, комисија за преглед и бодовање радова, комисија за жалбе и друга лица која учествују у организацији такмичења, за поједини ниво такмичења, именује организатор такмичења на основу приједлога које могу доставити школе, стручна удружења и инспектори-просвјетни савјетници из Републичког педагошког завода,
- ако чланови комисија за преглед и бодовање радова ученика раде у више школа онда њихов рад мора бити уз коришћење апликације или платформи за организовање видео састанака адекватних за рад у групи на даљину.
- чланови комисија, такмичари и наставници/пратиоци су дужни поштовати упутства председника комисија, у супротном их председник комисије разрјешава дужности члана комисије или одстрањује са такмичења. Разрјешење члана комисије или искључење такмичара/ученика са такмичења се региструје у записнику и извјештају саведеног такмичења.

Специфичности у организовању и провођењу такмичења и смотри биће регулисане додатним упутствима за поједини предмет и предметну област. Ова упутства ће израдити инспектори-просвјетни савјетници задужени за тај предмет или предметну област.

Трајање такмичења:

- На сваком нивоу такмичења из теоријских наставних дисциплина ученици рјешавају такмичарске задатке. Вријеме израде задатака на Републичком такмичењу је до 180 минута, а на нижим нивоима до 120 минута.
- Такмичења у спорту, музичкој и ликовној умјетности, као и такмичења која подразумијевају практични рад, одвијају се према посебним упутствима која утврђују задужени инспектор-просвјетни савјетник и представници школа које су укључене у такмичења. Наведеним упутством са одређује вријеме потребно за извођење експеримената, практичних радова, радних операција и продукција и презентација радова.

Такмичарски задаци:

- Такмичарски задаци произилазе из наставних програма за основне и средње школе. Изузетак су тематска такмичења у одређеним предметима/дисциплинама.
- У задацима се може захтијевати и кључно знање из претходних разреда, способност примјене знања у новим ситуацијама, као и корелација са сродним предметима.
- За све разреде и све нивое такмичења такмичарски задаци треба да омогуће максимално испољавање знања, способности и умијећа ученика, стечених реализацијом редовне и додатне наставе, те ваннаставним и индивидуалним радом.
- Такмичарске задатке за школска такмичења припремају школски активи наставника.
- Такмичарске задатке за општинска, регионална и републичка такмичења припрема и обезбјеђује Републички педагошки завод и удружење наставника одређеног предмета, уколико постоји.

Начин достављања задатака:

- а) Такмичење које се одржава у редовној процедури без тзв. епидемиолошких мјера
- Задатке за општинско такмичење Републички педагошки завод електронским путем доставља предсједницима актива директора до 12:00 часова, дан прије такмичења. За даљу дистрибуцију и тајност задатака одговорни су предсједници актива директора.
 - Задатке за регионална такмичења на дан такмичења, у школе-домаћине, доносе инспектори-просвјетни савјетници. Уколико то није изводљиво, директор школе домаћина или лице које овласти, преузима задатке за регионално такмичење у просторијама Завода, дан прије такмичења у запечаћеној коверти.
 - Задатке за републичко такмичење на дан такмичења доноси надлежни инспектор-просвјетни савјетник.

Уз такмичарске задатке Републички педагошки завод школи домаћину доставља и остали материјал потребан за одржавање такмичења, као што су табеле за достављање званичних резултата и додатна упутства за поједини предмет или предметну област.

Рјешења са кључем за бодовање Републички педагошки завод школи домаћину такмичења доставља пола сата прије завршетка израде задатака, а школа домаћин свакој школи и члановима комисије за преглед и бодовање ученичких радова.

Лица која учествују у организацији такмичења, у школи домаћину такмичења, која су имала увид у задатке за поједини ниво такмичења одговарају за тајност такмичарских задатака до почетка такмичења, а чланови комисије за преглед и бодовање радова за анонимност резултата свих такмичара/екипа, до објаве коначних резултата

- б) Такмичење које се одржава са епидемиолошким мјерама у тзв. онлајн процедури

- Задатке за општинска, регионална и републичка такмичења доставља Републички педагошки завод електронским путем у 9 часова на дан такмичења, у све школе у којима се проводе такмичења. Директор или овлаштена особа штампа одређени број задатака,

у зависности од броја такмичара, пакује у коверте, лијепи и овјерава печатом и запечаћене коверте дијели дежурним наставницима пет минута прије почетка израде. Дежурни наставници пред ученицима отварају коверте и дијеле ученицима задатке.

Начин израде задатака:

- На такмичењима ученици рјешавају такмичарске задатке писмено, усмено, извођењем експеримената, практичним радом, радним операцијама, умјетничким продукцијама, спортским надметањима, те презентацијама истраживачких радова.
- Рјешавање задатака писаним путем ученици раде на посебним папирима. На папирима се, поред поступка израде, смију налазити само подаци о броју задатка и броју странице за дати задатак, без било каквих знакова/шифри или података. Своје идентификационе податке ученик записује на посебном листићу (идентификационој картици) коју добије заједно са папирима за израду задатака.
- Ако се такмичење одвија у редовној процедури папери за израду задатака (дволиснице) морају бити овјерени печатом школе домаћина.

Ако се такмичење одвија онлајн онда се образац на којем се израђују задаци добија из Републичког педагошког завода, заједно са осталим материјалом, а у школи се умножава у потребном броју и дијели ученицима. Ученици који су се пласирали на одређени ниво такмичења (општински, регионални или републички), рјешавају задатке у својој школи уз поштовање актуелних епидемиолошких мјера. Директор школе обезбјеђује дежурног/е наставника/е који нису наставници предмета из којег се ученици такмиче.

Преглед и бодовање ученичких радова, објава резултата и чување радова

- Уколико је такмичење онлајн шифре одређује и одговарајући број свакој школи доставља школа домаћин такмичења. Директор сваке школе добијене шифре одштампа и пакује у коверте које предаје дежурним наставницима пред почетак такмичења.
- Након што је завршио израду задатака ученик оставља рад и попуњену идентификациону картицу у коверти коју је залијепио, на мјесту гдје је радио задатке и напушта просторију. Након времена предвиђеног за израду задатака дежурни наставник отвара коверту (коју је добио од директора своје школе) у којој се налазе шифре ученика, уписује шифру на коверту у којој се налази идентификациона картица и исту шифру на сваки лист папира датог ученика понављајући поступак за све ученике.
- Коверте са идентификационим картицама предаје директору школе који скенира идентификационе картице и шаље школи домаћину такмичења, на њихов захтјев, а тек након што комисија за преглед и бодовање достави резултате под шифрама.
- Ученичке радове предаје одговарајућој комисији за преглед и бодовање, ако се такмичење одвија у регуларним условима тј. у редовној процедури или особи одређеној од стране директора школе домаћина која их скенира и шаље члановима комисије за преглед и бодовање радова, који се налазе у својим школама, најкасније сат времена од завршетка израде задатака, ако се такмичење одвија на даљину (у више школа) тј. онлајн.

Комисија за бодовање након прегледа свих радова шаље табелу са резултатима, под

шифрама, домаћину такмичења који врши дешифровање. Након дешифровања домаћин такмичења објављује незваничне резултате на видно мјесто у холу школе и шаље их осталим школама да ураде исто. Резултати, са шифром ученика и његовим подацима, се објављују у свим школама најкасније до 8 часова у први понедјелјак након одржаног такмичења.

Школа домаћин обезбјеђује (путем неке од електронских платформи) да наставници ментори између себе изаберу комисију за бодовање ученичких радова.

Писани ученички радови са републичких такмичења се чувају у Републичком педагошком заводу, а са осталих нивоа такмичења у школи домаћину, до краја текуће школске године. Други радови, као макете, модели, порт-фолији, ликовни радови и сл., се чувају у школи/домаћину такмичења до краја текуће школске године, након чега се предају школама из којих су ученици, гдје се награђени радови чувају.

Приговори:

- на свим нивоима такмичења, по завршетку рада ученика, један од чланова такмичарске комисије је дужан да изложи примјерак такмичарских задатака и рјешења у холу школе домаћина, ако је такмичење одржано по редовној процедури. Ако је такмичење одржано на даљину тј. у више школа или онлајн задаци и рјешења се излажу и у свим осталим школама у којим је одржано такмичење.
- Послије објављивања прелиминарних резултата, такмичар или његов ментор могу да уложе писмени приговор на задатак/е, уколико сматрају да неки задатак/ци није/су тачно бодован/и.
- Приговор се, у писаној форми, доставља комисији за жалбе, у року од 30 минута од саопштења резултата, ако је такмичење одржано по редовној процедури. Комисија за жалбе може бити састављена од истих чланова уколико не постоји довољан број наставника који су прегледали задатке.
- Ако је такмичење одржано на даљину тј. у више школа или онлајн приговор се подноси електронски до 12 часова до првог уторка након одржаног такмичења.
- Комисија за приговоре је дужна да размотри сваки приговор и донесе одлуку коју писмено образложи и достави подносиоцу приговора, истог дана након завршеног рада комисије ако је такмичење одржано у редовној процедури, а најкасније до сриједи до 12 часова, ако је такмичење одржано на даљину тј. у више школа или онлајн. Одлука комисије за приговоре је коначна.
- Након уношења (могућих) измјена у бодовима, комисија за провођење такмичења у школи домаћину објављује коначну ранг листу резултата одређеног нивоа такмичења и шаље је свим школама учесницама.

VI. ИЗВЈЕШТАЈ О ПРОВЕДЕНОМ ТАКМИЧЕЊУ И СМОТРИ

Директори школа домаћина достављају Извјештај са резултатима такмичења проведеног у њиховој школи до 12.00 часова, првог уторка након проведеног такмичења, у електронској форми на адресу: pedagoski.zavod@rpz-rs.org и на адресу инспектора – просвјетног савјетника који је задужен за провођење тог такмичења, ако је такмичење одржано по редовној процедури или до првог четвртка након проведеног такмичења на даљину или онлајн..

Извјештај о проведеном такмичењу треба да садржи:

- ранг листу такмичара (име и презиме ученика, односно списак чланова екипе; назив и мјесто (општина/град) школе из које долазе; име и презиме наставника /ментора); број освојених бодова, број остварених бодова за сваког такмичара по задатку;
- извјештај о току такмичења треба да садржи: спискове чланова комисија које су учествовале у раду током такмичења, школу/установу домаћина такмичења и све школе у којима је проведено такмичење за дати ниво, имена особа које су примиле задатке мејлом (и у колико сати), имена особа које су одштампале задатке и предала дежурним наставницима (и у колико сати), имена наставника који су дежурали по разредима, имена особа које су шифровали радове као и имена особа које су скенирале радове и послали комисији (као и вријеме када су почели и завршили скенирање и слање) и награде које су уручене ученицима.

VII. ПОХВАЛЕ, НАГРАДЕ И ПРИЗНАЊА

Ученици на такмичењу и смотри, у зависности од остварених резултата, добијају од организатора дипломе, признања, похвале и награде, а њихови наставници од организатора добијају признања, похвале и награде.

Похвале, награде и признања се уручују након што комисије, обавезно, изврше рангирање свих такмичара. Ранг листа се сачињава на основу броја освојених бодова тако да прво мјесто осваја ученик/ци који је остварио/ли највећи број бодова, и тако даље. Ако два или више такмичара имају исти број бодова, они дијеле освојено мјесто и добијају исте награде. Такмичар са сљедећим бројем бодова заузима сљедеће мјесто. (нпр. Уколико два такмичар дијеле I мјесто, такмичар са сљедећим резултатом заузима II мјесто, затим III и тако по реду.)

Дипломе и захвалнице за школско и општинско такмичење обезбјеђују школе домаћини школског и општинског такмичења. Дипломе, признања и захвалнице, у име организатора, за школска и општинска такмичења потписују директори школе-домаћина такмичења и предсједник такмичарске комисије.

Дипломе, похвале, признања и захвалнице за регионално и републичко такмичење обезбјеђује Републички педагошки завод и то:

- За освојено I, II и III мјесто на регионалном такмичењу ученици добијају диплому, а похвалу добијају ученици за освојено 4-6. мјеста.

- За освојено I, II и III мјесто на републичком такмичењу ученици основне и средње школе добијају диплому, а сви ученици добијају похвалу за учествовање на републичком такмичењу.
- На регионалном и републичком такмичењу ученик може добити похвалу за оригинално рјешење задатка, неовисно о оствареном укупном резултату на такмичењу. Одлуку о томе једногласно доноси такмичарска комисија. Име ученика који је добио похвалу за оригинално рјешење задатка уноси се у извјештај о проведеном такмичењу, а његов рад се доставља инспектору-просвјетном савјетнику задуженом за организацију такмичења.
- Наставници-ментори ученика који су освојили прво мјесто на регионалном такмичењу и једно од прва три мјеста на републичком такмичењу, добијају признање за допринос у остваривању циљева такмичења.
- Захвалнице добијају школе домаћини регионалних и републичких такмичења и спонзори.
- Дипломе, признања и захвалнице, у име организатора, за регионална и републичка такмичења потписују директор Републичког педагошког завода и предсједник такмичарске комисије.
- Евиденцију о издатим дипломама, признањима, похвалама, захвалницама и документацију са регионалних и републичких такмичења води Републички педагошки завод.
- Извјештаји о проведеним такмичењима и постигнутим резултатима ученика, и стручне анализе, објављују се на сајту Републичког педагошког завода.

Организатор може да утврди и друге врсте награда учесницима такмичења и смотри, као и награде донатора и спонзора.

Директор школе, у складу са статутом школе, може посебно да награди наставника и ученика за постигнуте резултате на такмичењу и смотри.

VIII. ФИНАНСИРАЊЕ ТАКМИЧЕЊА И СМОТРИ

Средства за провођење школских, општинских и регионалних такмичења обезбјеђују школе-домаћини такмичења и локална заједница.

Средства за провођење републичких такмичења, такмичења на нивоу БиХ и међународних такмичења, за ученике из Републике Српске, обезбјеђује Републички педагошки завод Републике Српске.

IX. ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Календаром такмичења и смотри, који доноси Републички педагошки завод Републике Српске за сваку школску годину, утврђују се: предмет, односно област предмета, организатори такмичења и смотри, врсте, ниво и датум одржавања такмичења и смотри.

Организатори такмичења и смотри дужни су да приликом израде и дистрибуције низова задатака и рјешења обезбједе тајност.

Образац дипломе прописује организатор такмичења и смотри.

Стручно упутство ступа на снагу даном доношења.

Директор

Др Предраг Дамјановић